

MAGYAR KURIR

A' FELSÉGES CSÁSZÁR ÉS APOSTOLI KIRÁLY KE-
GYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Izdult Bétsből, Kedden, Augustus 2-dik napján, 1814-dik esztendőben.

Végezte annak az előadásnak, melyet Minister *Montesquieu* Prantzia országnak jelenvaló állapotjáról, a' Királyrol a' Deputátusok' házába vitt: —,

„*Tengeri Ministérium.* Minden partjainkon tünet hatalommal fényeskedni, 's azt mutatni, hogy a' fejében góliáti plánumokat főz, azonban minden fenhéjjazás mellett is semmit nem, vagy legfeljebb is csak azt tenni, hogy a' tengeri katonákat szárazon való szolgálatra fordítsa: e' vala a' mi most megszűnt Országlószékünk' Systemája, melynek a' leve a' következése, hogy tengeri népünk semmivé lett 's fegyveresházaink kiüresedtek. A' legértelmesebb és leg nagyobb tapasztalású tengeri embereknek javaslásaik, 's a' nyilvános szemmellátás sem használtak legkisebbit is; ezen ész nélkül való és erőszakos próbatételeket, mellyek minden részben az elnyomásra czélzó uralkodó plánumhoz tartoztak, megszüntetni lehetetlen vala. —

„E'képpen hirdettetett vala ki az 1804-dik esztendőben az Angliába lejendő kikötőhelyben, melyben halász és terehfordó tsajkáknál egyebet látnunk soha nem kellett volna, azonnal egyszerre egy véghetetlen tengeri fegyveres ház állott-fel; egy olyan vidéken, mellyet a' szél és tenger' vize jo-

mondal szottak gyakran elborítani, rettenő kiterjedésű vízi munkák tétettek; mindenféle műhelyek, fegyveres házak, és sántzok állítottak-fel véghetetlen költséggel; ezer bárkák építették 's szerasztettek össze-nem csak a' tengerpartokon, hanem benn az országban a' folyó vizeken is, a' nélkül, hogy megfontoltatott volna, hogy mi módon fehesse azokat az összegyülekezésnek helyére vinni; még Páris is egy hajóépítő műhelyt látott a' maga falai között felállítatni. Minden épületekre való fa készületeink ezen külömbkülömb formájú bárkáknak építetésekre fordítottak; 's mi van ma hátra mind ezekből a' készületekből? néhány bárkáknak diribdarab részeik, a' megsíratást érdemlő sok számvetések, mellyekből kijön, hogy az 1813-dik esztendőtől fogva 120 milliók áldoztattak-fel ezen úgy nevezett hajótskák' seregére. —

„A' *Skaldis* vizén minden megtétett, a' mit az inzsinióri talentom 's a' tengeri katonák' alhatatossága, véghez vihetnek; azon a' folyóvizén, mellyet ezelőtt csak apró hajokkal való evezésre tartottak alkalmasnak, kevés idő alatt egy számos hadi hajós sereg evezett fel 's alá; egy igen alkalmas Admirálisoknak gondos iparkodása oly tengeri sereget formált itt, a' melly, ha a' szükség kívártta, igen jó segítségére lehetett szárazon való armadá

inknak, 's a' melly sereget tsak nem régen is ritka vitézséggel láttuk védelmezni azt a' fegyveres házat (az *Antwerpiait*), a' mellyből ez a' hajós sereg származott. A' mi fő hatalmasságunknak azonközben még mind ezek is kevesek valának; néki tsak a' természetesen való győzedelmeskedés hízkelhetett; sem soká a' *Skaldis* minden partjainak hajóépítő műhelyekkel kelletett befedettetni, a' mellyekhez minden szomszéd erdeink nem adhattak volna elegendő fát, ha sokáig így folyhatott volna beuk a' munka. Hijába mondatattam meg, hogy tsak egy kemény tél is elégséges lehet arra, hogy a' porond padokat (dombokot) megváltoztassa, 's mind azokat a' nyílásokat bédugja, a' hol a' uagy hajók a' *Skaldis* vizén ki 's bé evezhetnének; hogy a' fagynak elkövetkezésekor a' hajós embereket minden esztendőben a' hajós magazinum' belső épületeibe kell bészállítani, a' hol télen által gyakorlás nélkül lévén, mindent elfelejtenek, a' mit addig jó időben tanultak vala; semmi tanátlás még nem halgattatott, 's olly célra pazéroltatott - el az ország' kintse, a' mellyet elérni lehetetlenség. Tsak a' *Cherburgi* nagy munkának, a' melly illy hasznos következéssel végre hajtatott, és a' *Touloni* kikötőhelyben készült szép hajós seregnek látjuk hasznos resultátumait: másutt mindenütt tsak hibát és vigyázatlanságot látnunk. Minden tengeri fegyveres házaink kiüresítették. Az a' véghetetlen készület, mellyet 16-dik Lajos Király az 1783-dik esztendőbeli békességkötéstől fogva össze gyűjtött vala, mind eltékozoltatott. Frantzia ország 15 estendő alatt elvesztette 43 Línaehajóit, 82 Fregáttyait, 76 Korventéit 's 62 kisebb rendű hajóit, a' melly kárvallást nem lehetne 200 millióval kipótolni. —

„A' *Bresti* kikötőhely azonközben, melly leg szebb és talán leg jobb is egész Európában, a' hol véghetetlen hajós seregek össze gyülekezhetnek 's egész bátor-

ságban lehetnek, egészszen elhagyottatott. Az utóbbi időkben, hogy a' tengeri erőt utolsó tsapás érje, tengeri embereink szárazon való ármádáinkhoz tsatoltattak, 's ezzel egygyütt feláldoztattak. A' hadi Minister' adóssága 61,300,000 Frankokból áll. —

Végző szavai a' Ministernek ezen hosszú előadásban ezek voltak: —,

„A' mi mostani Országlószekünk nem fogja azzal megérni, hogy az országnak tsak materiális boldogságát állítsa vissza; a' polgári boldogságnak és ditsősségnek egyéb kútfejei is kegyetlenül megsértettek. A' roszz Országlószek éppen olly befolyással van az erköltsi állapothoz is, mint a' gazdagsághoz. A' most megszünt Országlószek mind azoknak az iségeknek mértékét tele töltötte, mellyeket a' revolúció szült vala; a' *Religiót* is tsak azért állította vissza, hogy célzásainak elérésére mint eszközzel éljen véle. A' közönséges tanulás hasonló függésnek lévén alá vettette, nem felelhetett meg annak a' betsületes társaság' (az úgy nevezett *Universitás*) iparkodásainak, melly által kormányoztatott. Ezen iparkodások ellenszűnet nélkül küszködött az a' despotismus; a' melly minden lelki erőn uralkodni akart, azért hogy mindent annál könnyebben maga alá vethessen. A' nemzeti neveletésnek ismét a' maga *liberális* munkásságát kell vissza kapni, azért, hogy az Európai megvilágosodással egyenlő gráditson járhasson, 's az erköltsi tudományak azon princípiumaira kell vissza vitettni, a' mellyek Frantzia országban már igen régen elfelejtődtek.“

Orosz Birodalom.

Konstantinus nagy Hertzegnek *Petersburgha* lett visszaérkezése után, *Julius* 12-dikén közönséges gyűlést tartott az Igazgató Senátus, a' melyben ilyen *Császári Manifestumot* olvastak - fel: —

„Isten' kegyelméből mi, *Első Sándor*, az egész Orosz birodalom' Császára és egyedül való Uralkodója etc., közönségesen kihirdettyük: A' hadakozás' zivatar, a' közönséges tsendességnek és az Orosz birodalomnak megengezzelhetetlen ellensége által fel elevenítettén, és nem régen a' mi hazánk' kebelébe kegyetlenkedvén, most magának az ellenségnek tartományaira hőmpölygött vissza, ezeket le nyomta. Megtelt vala az Istennek, az igaz' oltalmazójának, hosszú türosége. A' Mindenható felfegyverkezette az Orosz birodalmat, hogy ő általa a' népeknek és Státusoknak a' szabadságot vissza adja, 's az elesteket felemelje. Az 1812-dik esztendő, mellyet terhessé tettek azon sebek, mellyek a' mi hazánknak kebelében azért estek, hogy egy uralkodásra vágyó ellenségnek gonosz célzásai semmivé tétethessenek, a' ditsőségnek tetejére emelte az Orosz birodalmat, az egész világnak a' maga nagyságában megmútatta őtet, 's megvetette a' népek' szabadságának fundamentomát. Keserves lélekkel, 's minekutánna egy igasságtalan hadakozásnak elfordíthatására való minden eszközöket megpróbáltunk, folyamodtunk végezetre az erőnek eszközeihez. A' keserves kén-telenség parantsolta, hogy kárdotrántsunk. Azon népek méltósága, mellyet a' Mindenhatónak kegyelme a' mi gondviselésünk alá bízott, meg nem engedte, hogy kárdukat hüvelyébe dugjuk addig, míg az ellenség országunkban volt: Mi erről nyilván való fogadást is tettünk, pedig nem a' ditsőségnek fényessége által való megtsalattatásból, nem az uralkodáskivánástól való megrészegülésből, 's nem is a' szerentsés időkben. Tiszta szívből omlottak ki könyörgeseink az Örökkévalónak oltárán az ő igasságához való erős bizodalommal, 's jussainknak igasságát érezvén esedeztünk néki a' segedelemért. Nagy próbát tettünk: Isten' azt segedelmével véghez is vit-

tük. Kedves hűséges alattvalóinknak egygyessége, 's az ő esmeretes hazaszeretetek, megerősítette remenségünket. Az Orosz nemesség, a' thronusnak ezen erős gyámola, mellyen nyugodott annak nagysága mindenkor; a' Mindenható Isten' oltárának szolgái, kiknek kegyessége által mi a' hitnek ösvényében megerősítettünk; 's a' mi megkülönböztetett érdemű kereskedőink és egyéb polgárjaink: egyik sem kímélte az áldozatot. A' falusi kegyes lakos, ki eddig nem esmerete a' fegyvertörést, most fegyverével védelmezte a' hitet, a' hazát, és a' Monarchát. Az élet tsekély áldozatnak látszott néki; az Orosznak szívéből idegen a' szolgaság' érzése; soha nem hajtott fejet az Oroz idegen Hatalom előtt. Ha jármot tenni batorkodott az ő nyakába valaki, utol érte azt a' büntetés! Ha ellenségek rontottak-bé fegyveres kézzel az ő hazájába, ő az ezeket fedő sírhalmokat mütatja. Így emeli fel az Isten azt, a' ki hozzá bízott. Az ellenségek elfutottak szeméink elöl. Tsak kevesen menekedhettek meg, hogy veszedelmekről hírt vigyének. Így bünteti meg az Isten a' felfúvokodottat. Azonközben újabb készüléket tettek ellenségeink. A' népek, mellyek éppen most az Orosz birodalom ellen tsatáztak vala, abban helyhezették batorságokat, hogy véllünk öszszetsatolták erejüket. Hogy hazánkat az ellenségnek többszöri bűtéseitől megoltalmazhassuk, annak határaitól messze kellett vinnünk a' hadakozást; győzedelmes seregeink megjelenek a' *Vistula* partjain; eljőve az 1813-dik esztendő! a' népek az igasság szava felé hajtották füleiket. Az inség miatt lerokadott batorság felserkent! a' lelkek öszsze olvadjak; a' felfegyverkezett népek egy ármádává lettek. A' ki ellentállott, fegyveres erő által kénserítetett a' meghódolásra. Győzelemről győzelemre sietvén, a' *Rénus* partjához érkeztünk. Az

ellenség fel nem indúlt a' békességre: de alig telt-el egy esztendő, hogy *Párisnak* kapui előtt látott állau bennünket. A' Frantzia nép, melly maga eránt soha nem gerjesztett fel ellenséges érzékenységet bennünk, megállította a' menekövet, a' melly már réá akart tsapni. Frantzia ország réá tekintett az ötet körülvévő feneketlen örvényre, elszaggatta a' megtsalattatás kötőit; szégyenlelte egy ditsősségszomjúzónak eszköze lenni. A' haza'szava felelevenült a' népnek szívében; a' dolgoknak új rendje állott elő; a' törvényes Fejedelem a' thronusra hívatatott, Frantzia ország békességet kívánt; nagy lélekkel való és tartós békesség ajándékozottatott neki. Ez a' békesség, valamint különön minden népek' bátorságának úgy a' közönséges és tartós békességnek záloga, melly a' függetlenséget oltelmazza, a' szabadságot megerősíti, 's Európának boldogságot ígér, megszerzi azt a' jutalmat, melly méltó a' szenvedett inséghez és meggyőzötetett veszedelmekhez. A' Mindenható véget vetett e'képpen az inségeknek; kedves hazánkat minden jövendő maradékokra nézve ditsősségesse tette, 's minket a' mi szívünk és kíváságuok szerént megjutalmaztatott. Midőn mi az Úrnak lelkünk' mélységéből tisztelettel való imádságainkat a' minden jök' adójához felbótsátjuk, egész birodalmunkban a' könyözülő Istenhez bótsátandó hálaadó imádságot tartatását paratolsoljuk. Meggyőződöttük vagyunk a' felől, hogy az Orosz birodalom örömeinek könnytsepeit fogja a' legfőbb Jóságunk thronusa előtt tédén állva hullatni. —

„Költ *Párisban* Májusnak 30-dik napján, a' Kristus' születésének 1814-dik, Országlásunknak 14-dik esztendejében.“

Sándor Császár 6 Felsége Jul. 18-dikán ismeretlenül Gróf *Gomaznow* nevezet alatt, az *Odérai Frankofurtumon* által folytatta útját *Kistrin* felé.

Miklós és Mihály Orosz Nagy Hercegek Jul. 23-dikán *Breszlau*ba érkezvén, ezek is még azon esive tovább indúltak onnét.

Nagy Britannia.

A' Londoni újságlevelek egy nevezetes történetről írnak, a' melly nagyon felelevenítette a' közönséges figyelmeteséget. A' *Wallisi* Hercegné, a' Régens Princez felesége, Julius 12-dikén estvehintóban a' *Parlamentom'* házához menvén, 's annak ajtaja előtt megálván, *Whitbread*, *Posonby*, és *Grey* urak közzül valamelyikkel kívánt volna szöllani, de egygyiket sem találván ott, elment onnét a' Hercegaszszony. Ez a' veletlen látogatás azonközben nagy sokaságuok összehűtésére szolgálhatott alkalmatosságot, 's későbben azután ilyen nyilatkozatás által tudósítottatott a' közönség a' történetnek okáról. —

„Azóltától fogva, hogy a' *Karolina* Királyi Hercegaszszony fűbehermenetelét illető alkudozások felbőszakadtak, több versben is megpróbáltatott ezeknek újabb elkezdődések, melly miatt nagyon nyughatatlankodott elméjében a' Királyi Hercegaszszony, 's egéségére nézve is szenvedett. Az Orvosai bizonyáglevelet adtak neki, hogy tengeri ferdőre és tengeri levegőre légyen szüksége, a' melly írás a' Régens Princeznek a' Hercegaszszony atyának eleibe terjesztetett. Julius 12-dikén estve a' *Salisburyi* Püspöktől kísértetvén megjelent a' Régens Princez a' *Warwickshousei* kastélyban, a' hol a' Hercegaszszony lakott, 's tudása adta neki, hogy *Knight* leányszszony, minden eddig volt egyéb Udvarnokokkal, a' Hercegaszszony mellől elbótsátattak légyen, maga a' Hercegaszszony pedig most elébb a' *Carltonhousei* kastélyba fog menni (a' hol a' Régens Princez lakik), annakutána pedig a'

Crawfordlodgei kastélyban fog lakni a *Leoxlin* és *Lichester* Grófnék, 's a *Contes* és *Campbell* fő aszszonyságoknak vigyázásuk alatt, kik a Hertzegasszonyok elkísérése már készen is állanak a szomszéd szobában, 's a kiknek engedelmeikkel semmi levelet, semmi látogatást nem szabad elfogadni a Hertzegasszonynak. A Hertzeg kisasszony, a' kinek ez az intézet kétségkívül nem tettett, egy szempillantányi engedelmet kért a' szobájába való menetelig, 's azon öltözetben, melyben szobájában lenni szokott és ekkor is volt, egy oldalgráditson lemenvén, 's a' konyhán által a' kastélyból nagy sietséggel kimenvén, néhány úttzákon keresztül futott, egy héres kotsiba béült, 's a' *Connaughtousei* kastélyba vitte magát, a' hol az anyja a' Wallisi Hertzegné lakik, a' ki nem volt ugyan éppen otthon, de nem soká hazajött, 's a' dolgot a' leányától megértvén, úgy ítéli, hogy jó lesz ezen tárgyra nézve a' maga Parlamentombeli barátjaitól tanácsot kérdeni. Nem találván ezek közül egyiket is a' Parlamentomban, visszatért a' maga kastélyába, 's *Brougham* urat hívatta magához, hogy ezen környúlállások között tanácsával éljen. —

„Ezen ide 's tova való futkosás alatt, a' Királynét is tudósította az unokájának elszaladása felől a' Regens Princa, 's a' Ministereket tanácskozás végett összehgyűjtötte. Kéttzeri tanácskozás után elküldetett a' *Salisbury* Püspök az ifjú Hertzegasszonyhoz; ugyan ott nem soká a' *Yorke* Hertzeg (a' Régens Princa idősben testvér öltse) is megjelent három más személyekkel együtt, egy levelet vivén néki a' Régens Princahoz. Ezek a' *Connaughtousei* kastélyba megérkezvén, már ekkor nem találták az ifjú Hertzegasszonyt idegenkedni attól, hogy velük egygyütt a' Régens Princahoz elmennyen. Reggeli 3 órákor megérkeztek véle a' *Carltonhousei* kas-

télyba, a' hol a' következett napon herczsas beszédet tartott véle az atya a' Régens Princa, a' ki is námiósnú, de fellette nyújas szemrehányások után minden megtöréteért a' leg nagyobb jóssággal megbocsátott a' leányának. Hanem az alatt minden udvarnokok, kik eddig ezen ifjú Hertzegasszony szolgálattában voltak, kivéven *Levis* nevű aszszonyságot, a' ki ezen eltávozásban kísérője volt, a' Régens Princa' parantsalattya szerint a' szolgálattól elbocsátattak.

Még most sem múlik-el egy nap is, a' mellyen kéő irások ne érkezének a' Parlamentum eleibe a' Szeretsenvásárnak eltöröltetésire nézve. Az ez ellen való gyűlölség egész nemzetivé vált az Anglus nemzet között; az ezen való beszéd az uralkodó most Angliában. A' Ministerekkel ellenkező rész sem szűnt meg buzgani még máig is a' Ministerek ellen, azért, hogy miért voltak ezen tekintetben ily engedelmesek a' Frantziákhoz; miért engedték-meg nékiek, hogy még egy ideig nyújthassák ezen embervásárt. — „V' nemzetnek és minden embereknek várakozása megsalattott (igy beszélt Jul. 11-dikén Lord *Holland* a' Parlamentumban) azért, hogy a' Ministerek ezen tárgyra nézve a' jó alkalmatosságot elműfasztották. Azonközben vigasztalásunkra szolgálhat az, a' mit azolta a' *Hollandiai* Országglószék önként tselekedett (t. i. szorosán megtilotta ezen embervásárt), 's remélenünk lehet, hogy Frantzia ország is követni fogja tulajdon javára nézve, Hollandiának példaadását. Austriának, Prussiónak, és az Orosz birodalomnak jó indulattuk felől nem kételkedhetünk. Ha szinén ezen Hatalmasságoknak kikötőhelyeik semmi esféle rabemberekkel való vásárkolást nem úznek is, hathatósan dolgozhatnának mindazonáltal ezek is, ha megparantsolnák,

hogy azon plánta tartományokból, a' hol még fennáll ez a' kereskedés, semmi szerzeményt bé he hozzanak hozzájuk, 's a' többi."

Az Admirális Lord *Cochrane* ellen, a' hamis hírnek költéséiért 's a' papiros pénznek az által okozott hirtelen való megdrágíttatásáért kimondatott ítélet, még nem töltetett - bé; sőt úgy látszik, hogy a' környülállások kedvezőbbek kezdette lenni réá nézve. Midőn a' *Westminsteri* választók Lord *Cochrane* helyett, ki az ő képviselőjük volt, mint már a' Parlamentomból kiszorított tag helyett mást akarván választani, e' végre Jul. 11-dikén öszszegyülekeztek volna, két levél olvastott - fel az ő gyűlésekben, mellyek közül egygyiket L. *Cochrane*, a' másikat pedig *Sheridan* intézte hozzájuk. Az elsőben a' maga mentésig hordja elő L. *Cochrane*: a' másokban azt írja *Sheridan*, hogy ő ugyan ezen Lordot, mint különben is a' hazának sokat szolgált embert vétkesnek nem tartja; hanem azonközben, ha csak ugyan más tagot kell helyette *Westminsterből* a' Parlamentomba küldeni, tehát ajánlja magát *Sheridan*, hogy válaszszaék és köldjék őtet. Azután heves beszédeket mondottak el *Burdert* és *Wishart* ezen gyűlésben a' Lord *Cochrane* mentésére, 's két végzésre vették réá a' gyűlést; az elsőnek ez a' foglalttya: A' gyűlésnek úgy látszik, hogy elégséges okok találtassanak a' Lord *Cochrane* ártatlanságának megmutatására. A' másodikban ezek mondatnak: L. *Cochrane* nem látszik méltatlannak lenni arra jövő Parlamentomi választaskor ismét a' Parlamentom' tagjává választathassék. Az is meghatározott,

hogy az ő kárának megfordíttatására gyűtemény nyittatassék. — Ez a' lépés egész *Londonban* nagy érzékenységet okozott, Lord *Edrington* olyan nyilatkoztatást tett még az nap a' Parlamentomban, hogy ő egy projektomot fog teüni az eránt, hogy kérje a' Parlamentum a' Régens Princzet, hogy a' Lord *Cochrane* ellen kimondatott meg gyalázó büntetést, az ő szolgálataira nézve, mellyeket mint Admirális tett, lágyítsa - meg. Minister *Castlereagh* erre azt felelte, hogy mivel egygyik a' megítéltetett személyek között (*Butt* névű) egy előadást nyújtott - bé az ítélet ellen, a' melly előadás a' megítélteket mind illeti, tehát jó leszen a' Lord *Cochrane* ügyivel is várakozni addig, míg a' Bírál vélekedése ezen előadásra nézve megérkezik, a' kiknek ez, mint a' törvény' útja kívánnya, gondolatlyoknak megmondása végett által adattatott.

A' Régens Princoz egy követséget küldött az alsó ház' eleibe, melyben jelenti, hogy mivel Német orrzágon némely vidékek az ellnséges seregeknek ott létek miatt igen sokat szenvedtek és nagyon elszegényedtek, tehát vegye a' Parlamentom ezeknek elnyomorodott sorsokat méltó tekintetbe, 's tegyen olyan határozást, hogy valamiképpen az ő Királyi Hertzegsége alattvalói ezeknek a' szerentsétleneknek felsegíttetésekre már nagy aldozatokat tettek, úgy ő Királyi Hertzegsége is lehessen illendő segedelemmel hozzájuk. — Az ő K. Hertzegsége követséget a' segedelmekre ügyelő biztosságnak adta által a' Parlamentum.

Julius 30-dik napján adtak 100 Forint Huszas pénzért 245 1/3 forintot Váltó zédulában.